

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) [www. economy.nayka.com.ua](http://www.economy.nayka.com.ua) | № 3, 2021 | 25.03.2021 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.3.90](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.3.90)

УДК 330.341.1

*I. О. Жувагіна,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та організації виробництва,
декан Інженерно-економічного факультету,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
ORCID ID: 0000-0002-6701-7750*

ТЕНДЕНЦІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО - ОРІЄНТОВАНОЇ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

*I. Zhuvahina
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics and
Organization of Production, Dean of the Faculty of Engineering and Economics,
Admiral Makarov National University of Shipbuilding*

TRENDS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT SOCIALLY ORIENTED ECONOMY OF THE COUNTRY

У статті досліджено стан економічного розвитку соціально-орієнтованої економіки в сучасних ринкових умовах при безперервному зростанні потреб споживачів та конкурентній боротьбі за кращу позицію на ринку із забезпеченням інноваційної орієнтації підприємств, що сприяє у довгостроковій перспективі економічному, соціальному та культурному зростанню країни. Наголошено, що більшість розвинутих держав обирає інтенсивний шлях розвитку, що забезпечується провідною роллю науково-технічного прогресу та накопиченню інтелектуального капіталу. Проаналізовано поточний стан інноваційної діяльності в країні. Представлені результати аналізу міжнародних інноваційних рейтингів. Проведено порівняння інноваційних показників України та держав, які активно реалізують свій інноваційний потенціал. Виявлено, що країни-лідери за спорідненими індексами займають провідні позиції у рейтингу країн за рівнем валового національного доходу на одну особу. Доведено, що існуючий фінансовий механізм стимулювання інноваційної діяльності України є достатньо пасивним, що відображається на зменшенні частки обсягу реалізованої інноваційної продукції, повільних темпах впровадження нових технологій. Обґрунтовано значення інноваційного чинника розвитку країни для успішної інтеграції у європейське економічне співтовариство.

The article examines the state of economic development of socio-oriented economy in modern market conditions with sustainable growth of consumer needs and competition for a better position in the market with the provision of innovative orientation of enterprises, which contributes to long-term economic, social and cultural growth of the country. It has been emphasized that most developed countries choose an intensive development path, which is ensured by the leading role of scientific and technological progress and intellectual capital accumulation. The current state assessment of

innovation activity in the country has been carried out. The results of the analysis of international innovative ranking have been presented. The comparison of innovative indicators of Ukraine and states that are actively realizing their innovative potential has been made. It has been revealed that the leading countries according to related indices occupy leading positions in the ranking of countries in terms of gross national income per capita. It has been proved that the existing financial mechanism for stimulating innovation activity in Ukraine is quite passive, which is reflected in reducing the share of sold innovative products, the slow pace of implementing new technologies, especially material and energy saving. The importance of the innovative factor of the country's development for successful integration into the European Economic Community has been substantiated.

The necessity of implementing innovations at the industrial enterprises of Ukraine has been considered. The analysis has shown that the most important aspect for maintaining a competitive position in today's market is to increase the country's innovation activity. In order to increase the efficiency of the entire scientific, technical and innovation system of Ukraine and implement effective reforms to overcome the negative phenomena in the economy, it has proposed in the article to improve the national anti-crisis strategy, one of the directions of which will be to increase the competitiveness of the Ukrainian economy.

Ключові слова: держава; економіка; інновації; технології; потенціал; розвиток; стратегія.

Key words: state; economy; innovations; technologies; potential; development; Strategy.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Пріоритети успішного розвитку національної економіки та держав-лідерів зокрема, характеризуються значними досягненнями у наукових розробках, розвитком інноваційного високотехнологічного виробництва і дотримання вищої інноваційної культури. Так, динамічний розвиток новацій передбачає забезпечення безпеки та суверенітету держави, її конкурентоспроможності на світовій арені. З урахуванням напрацювань вітчизняної та зарубіжної наукової спільноти, здійсненим у галузі теорії та методології інноваційного розвитку країни, першочерговим постає завдання визначення тенденцій інноваційного розвитку соціально-орієнтованої економіки країни, дослідження інноваційної стратегії розвитку та механізмів державної підтримки інноваційних форм, що й зумовлює актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед наукової спільноти дослідження понять «інноваційний розвиток», «механізми інноваційного розвитку», проблемам інноваційного розвитку та динаміці показників України у різноманітних міжнародних рейтингах займалися А. А. Гальчук, О. І. Марченко, Ю. В. Рожко, Л. В. Лях, О. В. Попело, А. Гальчинський, В. Геєць, Б. Гриньов, В. Гусев, Я. Жаліло, М. Жук, В. Зянько, А. Кузнецова, В. Круль, І. Новікова, С. Онишко, К. Павітт, Х. Рігс, В. Семиноженко, Б. Твісс, Д. Тідд та інші. Незважаючи на зростання кількості досліджень у цьому напрямку, міжнародні організації щорічно публікують свої звіти, присвячені особливостям інноваційного розвитку країн, які є базою для подальшого глибшого аналізу. Проведені науковцями дослідження свідчать, що заходи, проведені державою, щодо підтримки інноваційної діяльності спрямовані на кожен окремий сектор економіки. Проте відсутня стратегія, яка стала би крос-секторальною, тобто такою, що орієнтується одночасно на розвиток інноваційної діяльності в усіх сферах економіки, яка забезпечуватиме системність таких заходів та спрямована на активізацію як технологічних, так і соціальних інновацій на основі впровадження високотехнологічних розробок.

Формулювання цілей статті. Ціль проведеного дослідження полягає у вивченні питань сучасного стану та можливостей створення стратегії соціально-орієнтованої інноваційної політики національної економіки, що передбачає створення необхідних умов для розвитку інноваційної сфери, збільшення кількості науково-технічних розробок, підвищення економічної віддачі, залучення інвестицій в інноваційну діяльність країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інновації підтримують економічне зростання країни завдяки підвищенню продуктивності праці, створенню робочих місць та нових можливостей для бізнесу, а також забезпечують гнучку адаптацію економіки до нових глобальних трендів. Сприятливе середовище для розвитку інновацій потребує участі відповідних державних та приватних інституцій, які повинні взаємодіяти між собою у рамках узгодженої Національної системи розвитку інновацій (NIS), координацію якої здійснюватимуть різні державні політики, які забезпечують ефективний розвиток та взаємодію між інституціями, а також сприяють інноваційній діяльності у державному та приватному секторах. Глобалізація та науково-технічний прогрес посилюють конкуренцію й відкрили нові ринки, які надають можливості для інноваційного розвитку товарів та

послуг. Ринки країн, що розвиваються (emergingmarkets), посилюють свої позиції у глобальному ланцюгу створення вартості завдяки розробці та експорту інноваційних товарів та послуг, зокрема, у високотехнологічних галузях.

У відповідності до схваленої Кабінетом Міністрів України «Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» зазначається, що головними інноваторами в економіці є приватні компанії, а відтак, національна стратегія інноваційного розвитку може відігравати ключову роль в усуненні перешкод і стимулюванні інноваційної діяльності. Традиційні підходи, сукупність економічних заходів та урядових політик можуть по-різному визначати роль держави у стимулюванні розвитку інноваційної екосистеми, зокрема на глобальному рівні існує тенденція до концентрації інновацій на рівні компаній та науково-дослідних центрів на базі університетів. Уряди докладають усе більших зусиль для зміцнення основи трикутника знань, «кутами» якого є державні дослідження, інновації у бізнесі та підприємницька активність (включно з навичками) [1]. Зокрема, пряме й опосередковане державне фінансування науково-дослідної діяльності приватного бізнесу суттєво зростає як в абсолютному, так і у відносному значенні.

Наголошується, що за даними EIS найбільш вагомими показниками розвитку новацій в країні є людський потенціал, а найменш значними — наявність зв'язків та сприятливого середовища для розвитку інновацій. Україна має значний потенціал для створення інноваційної експортно-орієнтованої економіки. Для цього необхідно забезпечити підтримку у вигляді більш активної скоординованої урядової політики та прогресивної національної інноваційної системи.

Україна має високий науково-технічний та інноваційний потенціал для ефективного розвитку інноваційної економіки, до складу якої входять значна кількість ІТ-фахівців, динамічна культура створення стартапів, значний обсяг зареєстрованих патентів та розвинена мережа спеціалізованих вищих навчальних закладів [3].

Останніми роками наша держава потерпає від еміграції кваліфікованих фахівців, що визначається високими політичними та економічними ризиками фінансової кризи, девальвації національної валюти та повільної реалізації запланованих реформ. Також слід відзначити суттєві недоліки української NIS, високу вартість послуг трансферу технологій, а також слабкий попит на інновації з боку держави та приватного сектору. Українські компанії та наукові заклади повинні стати більш інноваційними. Відзначається, що близько 17% українських компаній вважають себе інноваційними, тимчасом як у країнах ЄС таких об'єктів 49% [2].

Так, у «Стратегії розвитку інноваційної діяльності України до 2030 року», стверджується, що дослідження та розробка нових продуктів в Україні регулярно знижуються з 1990-х років. Перешкодами на шляху втілення інновацій також є концентрація наявного експортного потенціалу у секторах із низьким рівнем інновацій, низький попит на вітчизняні інновації, обмежений доступ до фінансування, слабка система охорони інтелектуальної власності, а також висока вартість інформації про інновації та експорт інноваційної продукції. Освітні та наукові заклади не пов'язані з реальним сектором економіки; науковці стикаються з обмеженнями у проведенні інноваційних досліджень – їм бракує інструментів та можливостей комерціалізації результатів своєї наукової діяльності, а зв'язки з міжнародними науково-дослідними установами залишаються слабкими. Дослідження стану інноваційних ініціатив у країні демонструють активізацію ряду заходів, спрямованих на стимулювання науково-дослідної діяльності, але вони здебільшого мають несистемний характер і повинні стати частиною узгодженої стратегії, реалізація якої потребує ефективної координації та комунікації. За розвиток інновацій відповідає низка національних і регіональних державних органів, але їхнім заходам також бракує ефективної координації. Крім цього, приватний сектор відіграє провідну роль у розвитку кластерів, наукових парків, інкубаторів, акселераторів, коворкінгів та інноваційних центрів. Такі ініціативи, незалежні стартапи та великі тех-компанії вплинули на швидке зростання високотехнологічного експорту з України.

У відповідності до національної Стратегії інноваційного розвитку [4], пріоритетними заходами задля посилення можливості країни експортувати інноваційні товари та послуги має стати:

- посилення інноваційної екосистеми України та підтримка бізнес-середовища, яке сприятиме розвитку інновацій, підприємницькій активності та зростанню експорту;
- розробка фінансових послуг та інструментів підтримки бізнесу та інноваторів для швидкої розробки та масштабування інноваційних товарів і послуг з високою доданою вартістю та експортним потенціалом;
- розвиток навичок та компетенцій українських підприємців, менеджерів, науковців, інноваторів та компаній у сфері створення й комерціалізації інновацій на глобальних ринках.

На сьогодні в Україні реалізуються та проваджуються в розрізі інноваційної політики: Стратегія сталого розвитку «Україна-2020»; План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським співтовариством з іншої [3].

Дослідження світових рейтингів демонструють нестійкі конкурентні позиції України на світовому ринку. Так, у 2020 році нашу державу кваліфікували 45-ю за рейтингом інноваційності економіки та другою серед країн із доходом нижче середнього. Про це йдеться в оприлюдненій 13-й редакції дослідження Global Innovation Index (GII) 2020. За оцінками експертів GIІ, які представляють Корнелльський університет (США), міжнародну бізнесшколу INSEAD, а також Світову організацію інтелектуальної власності (WIPO), за рівнем інноваційності

економіки Україна зайняла 45 місце серед 131 країни. Серед країн із рівнем доходу економіки нижче середнього Україна посіла за цим індексом другу позицію.

Відповідно до аналізу поточного стану інноваційної діяльності країни, представленого Кабміном у «Стратегії інноваційного розвитку на період до 2030 року» першу десятку за глобальним інноваційним індексом у 2020 році зайняли Швейцарія, Швеція, США, Велика Британія, Нідерланди, Данія, Фінляндія, Сінгапур, Німеччина та Республіка Корея. Останньою, 131-ю за інноваціями було кваліфіковано Ємен [4].

Як зазначають експерти, пандемія коронавірусу спричинила значний вплив на щорічну інноваційну діяльність та спричинила значне падіння світових економік. Водночас, уражаючи одні галузі, COVID-19 стимулює розвиток та фінансування інновацій в інших, особливо у сфері охорони здоров'я. Водночас дослідження підтвердило стабільність інноваційного розвитку країн, які традиційно були лідерами за цим індексом у попередні роки. Незважаючи на велику кількість вчених та інженерів, а також частку людей, які мають вищу освіту, Україна має посередній рейтинг за показником "Інновації" та низькі значення показників "Взаємозв'язки університетів з промисловістю у сфері досліджень і розробок", "Технологічна готовність". Варто наголосити на тому, що "Іноземні інвестиції та трансфер технологій" залишаються найбільш проблемними ділянками галузі інноватики сьогодні.

Інноваційне табло ЄС, віднесло Україну до групи "Інноватор, що формується" разом з Болгарією, Македонією та Румунією. Проведений покомпонентний аналіз свідчить, що Україна має значні нереалізовані можливості в інноваційному розвитку, особливо щодо комерціалізації нововведень і у сфері захисту прав на інтелектуальну власність. Головними перевагами України є вигідне географічне положення, емний ринок, наявність поглибленої та всебічної зони вільної торгівлі між Україною та ЄС та відносно високий рівень розвитку людського потенціалу.

У 2019 році, за даними Глобального індексу інновацій (Global Innovation Index), у оприлюдненому рейтингу Україна посіла найвищу позицію за останні роки - 43 місце, покращивши його з минулого року на сім позицій, а в попередньому році Україна піднялася на шість пунктів, що обумовлено високим коефіцієнтом інноваційної ефективності - співвідношенням отриманого результату до інноваційних ресурсів. Серед сильних сторін держави варто відзначити такі показники, як створення знань і результати наукових досліджень, співвідношення патентів за походженням до валового внутрішнього продукту за паритетом купівельної спроможності, співвідношення корисних моделей за походженням до валового внутрішнього продукту за паритетом купівельної спроможності, витрати на комп'ютерне програмне забезпечення у відсотках до валового внутрішнього продукту, експорт інформаційно-комунікаційних послуг у відсотках загального обсягу торгівлі.

У Стратегії інноваційного розвитку до 2030 року зазначається наступне: «Індекс інноваційного розвитку, наведений агентством Bloomberg у 2019 році продемонстрував, що Україна посіла 53 місце серед 60 держав, що досліджувалися. Україна виявилася найгіршою за продуктивністю праці (60 місце), що свідчить про низький рівень застосовуваних технологій та виробництва товарів з низькою доданою вартістю, потрапила до трійки аутсайдерів за технологічними можливостями (58 місце) та посідає 54 місце за рівнем витрат на дослідження та розробки у валовому внутрішньому продукті. Водночас вона зберігає високе 28 місце за ефективністю вищої освіти та 35 місце за патентною активністю, тобто має потенціал до розвитку» [4].

Варто наголосити на тому, що наша країна має високий освітній та науковий потенціал, здатний продукувати різноманітні нововведення у вигляді ідей, наукових розробок, патентів. На основі проведеного порівняльного аналізу показників інноваційної системи України відносно світового рівня з урахуванням міжнародних індексів дає можливість виокремити основні переваги та недоліки конкурентних позицій на ринку інноватики України у табл. 1.

Таблиця 1.

Порівняльний аналіз стану інноваційної системи України

<i>Переваги розвитку інновацій</i>	<i>Основні бар'єри для розвитку інновацій</i>
висока ємність ринку, значний рівень якості вищої, середньої та професійної освіти – у відповідності до показника Глобального індексу конкурентоспроможності	Критична недосконалість інституцій політичного, регуляторного та бізнес-середовища провадження новацій
знання та навички, якими володіють люди, що є основою високого конкурентного інноваційного потенціалу країни та дають змогу створювати цінність у світовій економічній системі – у відповідності до показника Глобального індексу інновацій	використання інформаційних та комунікаційних технологій у поєднанні з організаційними змінами та застосуванням нових навичок у державному управлінні для впровадження державних послуг та демократичних процесів слабо розвинута інноваційна інфраструктура низький рівень показників валового нагромадження капіталу у відсотках до показників екологічної стійкості, валового внутрішнього продукту, доступності та налагодження роботи електронного Уряду країни

За останні роки погіршилася переважна значна кількість показників, що характеризують інноваційну діяльність: за даними Держстату, кількість інноваційно-активних підприємств зменшилася з 834 до 759. За напрямками інноваційної діяльності підприємства найбільш активно займалися придбанням машин, обладнання та програмного забезпечення - 65,9% загальної кількості інноваційних підприємств; обсяг фінансування інноваційної діяльності зменшився до 9117,54 млн. гривень, або до 0,3 % валового внутрішнього продукту. Основним джерелом залишаються власні кошти підприємств - 84,5% загального обсягу фінансування інновацій; частка обсягу реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції зменшилася до 0,7 % [3].

В Україні відбувається поступова деградація інноваційного потенціалу: за даними Держстату, кількість дослідників в Україні стрімко скорочується (із 133744 осіб у 2010 році до 59392 у 2018 році), наукоємність валового внутрішнього продукту (витрати на наукові дослідження та науково-технічні (експериментальні) розробки за всіма джерелами у відсотках до валового внутрішнього продукту) у 2017 році становила лише 0,45 %, динаміка кількості підприємств, що займаються інноваціями, негативна (у 2018 році відбулося скорочення кількості підприємств промисловості, що провадили інноваційну діяльність, на 9 % порівняно з 2016 роком до 16,2 % всіх промислових підприємств), хоча окремі приклади інноваційного підприємництва та високих технологій, що успішно розвиваються, у нашій економіці є. Інвестиції у нематеріальні активи протягом останніх 15 років становили близько 2-4 % всіх капітальних інвестицій, а частка видів діяльності, що відносяться до високотехнологічних і середньотехнологічних, в обсязі реалізованої промислової продукції у 2018 році становила 11,3 % [4].

Важливим рушієм економічного зростання у найближчій перспективі може виступати аграрний сектор як такий, що має високий потенціал до модернізації, впровадження новітніх технологій та підвищення рівня переробки власної продукції, але його перспективи обмежені. Проте на сьогодні в Україні він створює близько 10 % ВВП, тому навіть підвищення рівня ефективності аграрного сектору вдвічі створюватиме лише 20 % валового внутрішнього продукту і не впливатиме суттєво на розвиток держави. Зважаючи на це, саме інноваційний потенціал має стати рушієм економічного зростання та сприяти розвитку всіх сфер економіки, зокрема промисловості та аграрного сектору. Україна має ряд конкурентних переваг, які дають змогу їй успішно виробляти інтелектуальні продукти, найвигодніші з яких - інновації науково-технічного характеру. Основою української інноваційної конкурентоспроможності має стати людський капітал, а також знання і результати наукових досліджень. Їх ефективна реалізація в Україні з можливістю виходу на світові ринки сприятиме розвитку держави.

Свідченням низької активності у сфері інноваційної діяльності є кількість та фінансові показники інноваційних проектів, наукових і технологічних парків та їх проектів. Так, з 2006 по 2019 рік зареєстровано лише 16 інноваційних проектів, технологічні парки останні 10 років не реалізують проекти, у 2017 році лише 40 відсотків наукових парків реалізовувало проекти (на суму 9266,36 тис. гривень).

Варто наголосити на тому, що сталий розвиток держави забезпечує усі необхідні сприятливі умови для утворення та функціонування інноваційно активних підприємств, розвитку національної інноваційної екосистеми, залучення вітчизняних та іноземних інвесторів. Для побудови інноваційної економіки з розвинутим підприємництвом, інноваціями та високою продуктивністю виробництва Україні як державі, яка має великий інтелектуальний потенціал, необхідно розв'язати ряд актуальних проблем. Державна інноваційна політика має фокусуватися на напрямках, які відповідають інноваційному процесу в Україні, враховуючи інтереси всіх зацікавлених сторін. Саме тому особливо актуальним постає питання співпраці між усіма учасниками інноваційного процесу, які сприяють інноваціям на всіх етапах створення і виведення інноваційного продукту на ринок.

З урахуванням викладеного вище, необхідно зазначити, що створення сприятливих умов щодо доведення інновацій до комерційного використання, особливо через розвиток стартапів, необхідно забезпечити виконання наступних кроків: стимулювання діяльності венчурного бізнесу; ефективну роботу спрощеної системи оподаткування та звітності для новоутвореного малого інноваційного бізнесу; законодавче унормування заходів щодо державної підтримки малого інноваційного бізнесу за умови співфінансування за рахунок інших джерел; підвищення рівня знань щодо академічного підприємництва та створення нових форм інноваційної інфраструктури; формування у суб'єктів інноваційної діяльності розуміння пріоритетів, налаштування суспільної думки на те, що наукові дослідження, розробка та впровадження ідей потребують фінансової підтримки, а молоді стартапи - відповідної експертизи та інвестицій. Крім того, необхідним є загальне покращення середовища для ведення бізнесу, особливо в частині правосуддя, захисту від незаконних дій правоохоронних органів, рейдерства, спрощення і здешевлення ведення бізнесу.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Проведені наукові дослідження у розрізі інноваційної політики країни, дали змогу переконатися у тому, що сучасний стан інноваційної діяльності є наслідком відсутності стратегічного бачення та послідовної державної політики щодо виведення України на інноваційний шлях розвитку, формування національної інноваційної екосистеми, яка забезпечувала б його реалізацію і підвищувала розвиток інноваційної культури в державі. Попри наявність

окремих елементів стратегічного розвитку новацій, відсутня цілісна національна інноваційна система, яка мала б можливість створення інноваційних продуктів та їх швидке впровадження на ринок. Наявні в Україні структурні елементи національної інноваційної екосистеми та нормативно-правове поле їх функціонування не вибудовані в єдину конструкцію, тому результати діяльності цих елементів поодинокі та не мають синергетичного ефекту, який має полягати у збільшенні ефективності національного виробництва товарів та посилення їх конкурентоспроможності за рахунок широкомасштабного впровадження результатів наукових досліджень і експериментальних розробок. Для розв'язання завдання переходу до інноваційного зростання у Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року державою пропонуються з усього різноманіття можливих інструментів ті, які найкраще відповідають подоланню перешкод, що найбільше заважають інноваційному процесу в Україні; потребують найменше бюджетних видатків і фіскальних ресурсів, але при цьому здатні приносити відчутні результати за мінімальних вкладень; є найменш вразливими до корупції та інших зловживань. Діючи протягом останніх 10 років підходи до формування та реалізації державної інноваційної політики виявилися неспроможними підняти Україну на вищу сходинку, а отже, потребують докорінних змін. Попередні спроби формування в Україні державної політики підтримки інновацій через вибірккову допомогу в розвитку окремих галузей, підгалузей і проєктів мали обмежений позитивний вплив. Підходи, які базуються на визначенні галузевих пріоритетів погано піддаються стратегічному плануванню, оскільки інновації є важко прогнозованим процесом. Крім того, визначення галузевих пріоритетів може ставати об'єктом впливу поточних інтересів, що призводитиме до викривлення державної політики, а пільги та інші преференції для такої підтримки можуть стати джерелом зловживань. Подальші дослідження автора будуть концентруватися на аналізі цифровізації та її впливу на реалізацію стратегії інноваційного розвитку національної економіки країни.

Список літератури.

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 04.07.2002 р. (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
2. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010 – 2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art>
3. Чижов С. В. Формування інноваційної конкурентоспроможності промисловості в трансформаційних умовах / С. В. Чижов // Економіка Криму. – 2012. – № 1. – С. 22 – 26.
4. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року : Про схвалення Стратегії розвитку від 10.07.2019 № 526-р (rada.gov.ua).
5. Global leaders in innovation in 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf

References.

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2002), The Law of Ukraine "On Innovation", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (Accessed 10 March 2021).
2. The Verkhovna Rada of Ukraine, "Strategy of innovative development of Ukraine for 2010 - 2020 in the context of globalization challenges", available at: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art> (Accessed 10 March 2021).
3. Chyzhov, S. V. (2012), "Formation of innovative competitiveness of industry in transformational conditions", *Ekonomika Krymu*, vol. 1, pp. 22 – 26.
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), "Strategy for the development of innovation in the period up to 2030", On approval of the Development Strategy dated 10.07.2019 № 526-r, available at: <http://rada.gov.ua> (Accessed 10 March 2021).
5. Global leaders in innovation in 2020 [Online], , available at: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf (Accessed 10 March 2021).

Стаття надійшла до редакції 20.03.2021 р.